

EEN STERK MERK IN WOELIGE TIJDEN

Het waren drukke jaren voor de raad van bestuur van De Federatie. Jaren van richting zoeken en het sociaal-cultureel volwassenenwerk in de markt zetten als een onverwoestbaar merk. Er waren een nieuw decreet op het Sociaal-cultureel Volwassenenwerk en een nieuw decreet Bovenlokale Cultuurwerking. Met Scwitch kreeg onze sector een gesmaakt instrument voor professionalisering. En De Federatie wordt binnenkort weer wat groter, nu de amateurkunsten aansluiten. In oktober gaan nieuwe bestuurders voor De Federatie aan de slag. Voor het zover is voelen we twee leden en één afzwaaiend lid aan de tand over de uitdagingen voor de toekomst.

Sophie Verjans is sinds drie jaar medewerker bij GetBasic, een beweging die via eigen media wil bijdragen aan divers, democratisch en duurzaam samenleven. Ze is al ongeveer even lang bestuurslid van De Federatie.

Dirk Lens dook in 2010 van de privésector het sociaal-cultureel volwassenenwerk in, als algemeen directeur van vtbKultuur. Hij zat tot voor kort in het bestuur van De Federatie en was medeoprichter van en bestuurder bij Switch.

Herman Lauwers, die als parlements lid en lid van de commissie Cultuur ook 'aan de andere kant' heeft gezeten, is sinds 2014 voorzitter van De Federatie. Hij is ook voorzitter van Stichting Lodewijk De Raet en Cultuurconnect.

1 NOMEN EST OMEN

De FOV kreeg vorig jaar een nieuwe naam. Uit een lang lijstje kwam De Federatie als winnaar uit de bus. Is enkel de naam veranderd, of zagen jullie de afgelopen jaren ook andere evoluties bij de FOV/De Federatie?

Dirk Lens: "Voor mij was de naamswijziging een sluitstuk. De Federatie is door de jaren heen geëvolueerd in de richting van een open, geprofessionaliseerde belangenbehartiger die naar buiten kijkt. De naam en de nieuwe website zijn de visuele samenvatting van deze evolutie. De Federatie was trouwens mijn favoriete naam (*lacht*)."

Herman Lauwers: "Voor mij hoefde de naam niet te wijzigen. Maar goed, de naamsverandering geeft wel goed weer dat het sociaal-cultureel volwassenenwerk vandaag een andere invulling heeft gekregen dan de vroegere organisaties voor volksontwikkeling – een respectabele maar oubollige naam. Ik denk niet dat de organisaties wakker lagen van die naam. De FOV was al een sterk merk. Het is vooral het imago ten opzichte van de buitenwereld dat gemoderniseerd is."

Dirk Lens: "En aantrekkelijker geworden. Neem nu de website: ook als je niet tot de sector behoort, vind je er interessante bijdragen. De vorige website was naar binnen gericht, deze kijkt naar buiten. Hij weerspiegelt zo de evolutie die De Federatie heeft doorgemaakt."

Sophie Verjans: "Welke naam roept de herkenning op die we willen benadrukken? De Federatie legt de focus op verenigen en positioneren. We slagen er ook in om ons gemeenschappelijk belang breed te formuleren en te verdedigen. De nieuwe naam straalt dat uit. En dat is een goede zaak. Onze leden treden met mekaar in gesprek. Dat is ook logisch. We hebben immers veel meer gemeen dan ons eigen belang. Het gaat om de bescherming van maatschappelijke sociaal-culturele belangen. De maatschappelijke evoluties zijn alarmerend. Als belangenbehartiger willen we herkend en erkend worden als gesprekspartner die het sociaal-cultureel belang kan doen spreken."

2 BUCKETLIST UPDATE

Een memorandum is de bucketlist van een sectorfederatie. Wij presenteerden in 2014 met *'Veerkracht'* een waslijst aan te realiseren veranderingen in het beleid. **Wat kunnen we afvinken? Zijn er aandachtspunten die we toen niet zagen aankomen en die jullie er nu, vier jaar later, aan zouden toevoegen?**

Dirk Lens: "Ik heb de eisen in *'Veerkracht'* nog eens overlopen. Je had drie grote richtingen: vrijplaats, 'iedereen mee' en 'van lokaal naar internationaal'. Vrijplaats, dat waren thema's als de vraag naar de plaats tussen overheid en vrije markt, verscheidenheid, infrastructuur, innovatie, de mogelijkheid om maatschappelijke actie te voeren, de omkadering van vrijwilligers, regels die zuurstof geven, en een stabiel subsidiekader. 'Iedereen mee' ging over levende leernetwerken, het actieplan informele educatie, kansengroepen die het participatiebeleid trekken, 'iedereen sociaal-cultureel' en een krachtig actieplan. In het derde deel had je de New Deal, bovenlokale ondersteuning, steun aan internationale netwerken, de cvo als fundament van een sociaal Europa en vrij verkeer van ideeën. Waarschijnlijk zullen we dat nooit allemaal realiseren. Op sommige punten zijn we vooruitgegaan, op andere niet. Maar ik vind het een goede inventaris van al wat belangrijk is voor de sector en waar het sociaal-cultureel volwassenenwerk voor staat."

Verschillende ideeën van De Federatie over de samenwerking tussen lokale besturen en sociaal-culturele organisaties, zijn opgenomen in het decreet Bovenlokale Cultuurwerking. Heeft de New Deal het geïnspireerd?

Herman Lauwers: "De New Deal gaf concrete handvaten om een betere weg te vinden in de onomkeerbare en mijns inziens spijtige evolutie van het sneuvelen van het decreet Lokaal Cultuurbeleid. Maar op dat moment waren weinig mensen bereid om echt te luisteren. Het bovenlokale steunpunt en het decreet dat nu voorligt zijn er uiteindelijk gekomen via een omweg, onder druk van veel lokale overheden en een deel van de bovenbouw. Maar de oormerking voor culturele doeleinden is wel verdwenen en dat betreurt ik. In welke mate zal het bovenlokale steunpunt dat nu stimuleren?"

Het decreet Bovenlokale Cultuurwerking bevat een luik rond sociaal-culturele organisaties en het grootste deel van de middelen gaat zelfs naar projectreglementering. Maar er staan geen beleidsprioriteiten in voor gemeenten.

Herman Lauwers: "Nee. Bovendien zou veel kunnen verschuiven naar de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, die wel spelen op het terrein van de gemeenten, maar zonder het lokale vrijwilligerswerk. We hebben op dit ogenblik geen garantie dat die vrijwilligers op bovenlokaal vlak voldoende aan de bak zullen komen. Dat kon gemakkelijker gestimuleerd worden via de lokale beleidsplannen uit het decreet Lokaal Cultuurbeleid. We zullen moeten zien of het nieuwe decreet voldoende werkt."

3 WAAR IS THUIS?

De regering heeft vorige week het nieuwe expertisecentrum voor vrijwilligerswerk goedgekeurd en opgericht. Ze maakt ook werk van een gecoördineerd vrijwilligersbeleid. De Federatie pleit voor meer afstemming tussen het vrijwilligerswerk en we merken dat de minister onze eisen op dat vlak overgenomen heeft. Maar het dossier stopt hier en daar in de samenwerking met het federale niveau.

Herman Lauwers: "De aandacht voor vrijwilligerswerk is een positieve zaak. Maar het moet wel over vrijwilligerswerk gaan. Sommige mensen zien die nieuwe bijklusmogelijkheden ook als vrijwilligerswerk, en dat is het in de feiten niet. Het is voor een beperkte groep van mensen een mogelijkheid om bij te verdienen. Ik begrijp de bijklusvergoeding voor scheidsrechters, trainers, koördinatoren of toneelregisseurs. Maar we zullen goed moeten evalueren welke de impact van deze maatregelen is op het vrijwilligerswerk. Je dreigt aan de ene kant kapitaalcrachtigere organisaties te hebben die gemakkelijker dit soort bijklusers kunnen aantrekken, terwijl kleinere of minder kapitaalcrachtige organisaties dat niet kunnen en dus minder aantrekkelijk worden voor mensen die toch wel iets willen bijverdienen. Dit bijklussen is bovendien voorbehouden aan mensen die minstens viervijfde werken. Werklozen, studenten en dergelijke komen niet

in aanmerking. Ik hoop dat deze maatregel op termijn het vrijwilligerswerk niet ondergraaft.”

In ‘Veerkracht’ wilden we ook aantonen dat investeren in sociaal-cultureel werk niet enkel te maken heeft met een decreet waar middelen achter zitten voor organisaties, maar dat we ook integraler moeten denken, dat op veel verschillende fronten maatregelen kunnen genomen worden voor organisaties. Soms lijkt het alsof deze minister dergelijke maatregelen vooral genomen heeft voor de kunsten. Zitten we fout onder Cultuur?

Herman Lauwers: “Ik denk het niet. Ik zie niet in waar je anders heel het sociaal-culturele veld zou onderbrengen. Tenzij bij Binnenlandse Aangelegenheden, maar dan zitten we toch in een veel ambtelijkere omgeving. Of bij Welzijn, maar dat is een heel andere sector. Bovendien kunnen we niet beweren dat deze minister geen aandacht heeft gehad voor het sociaal-cultureel werk, als je kijkt naar het decreet Sociaal-cultureel Volwassenenwerk, de hervorming van de bovenbouw en het decreet Bovenlokale Cultuurwerking.”

4 HOE MEER ZIELEN

De ledenlijst van De Federatie breidt uit: vanaf 2019 komen de amateurkunsten erbij. Wat vinden jullie daarvan?

Sophie Verjans: “De instroom kan ons inzichten geven om nog fijner het gemeenschappelijk belang en de uitdagingen van sociaal-cultureel werk in het daglicht te stellen. Voor kleine organisaties is samenwerken de boodschap, als je ziet wat er gevraagd wordt op het vlak van professionalisering, verantwoording en beleidsopvolging. Bij de amateurkunsten, vermoed ik, is dat ook zo.”

De Federatie probeert daarop te anticiperen met bovenlokale werkgroepen die kleinere organisaties in dat netwerk trekken. Is dat een goede evolutie?

Sophie Verjans: “Ja, omdat het uitdagingen zijn waar we een werkbaar antwoord op moeten vinden. En ik geloof dat werkgroepen de mogelijkheid geven om je als deelnemer adequaat te informeren. Maar het is ook een

goede manier om als koepel te begrijpen wat er leeft bij de leden. Bovendien nemen zowel grote als kleine organisaties deel aan de werkgroepen. En dat kan versterkend werken.”

Dirk Lens: “Sociaal-cultureel werk en amateurkunsten zijn logische en natuurlijke bondgenoten. Het zal wel een aanpassing zijn: een andere sector met andere geplogenheden. Maar het schept ook een schitterende mogelijkheid om op lokaal niveau mekaar beter te leren kennen en samen te werken. Want ik zie dat daar soms op lokaal niveau nog een muur tussen staat. De Federatie moet er mee over waken dat er lokaal tussen die verschillende spelers contact en samenwerking zijn.”

Bij De Federatie hebben we sterk het gevoel dat de meeste organisaties het appreciëren dat er een nieuwe sector bij komt.

Herman Lauwers: “De organisaties voor amateurkunsten zijn misschien iets productgerichter dan onze verenigingen, die procesgerichter zijn. Maar tegelijkertijd is ook daar de sociaal-culturele methodologie aanwezig, dus dat sluit mooi bij elkaar aan.”

Dirk Lens: “Je hebt ook een overlap van mensen, die zeker op lokaal niveau in de twee sectoren zitten.”

Sophie Verjans: “Dat apprecieer ik bij De Federatie, dat we die herkenbaarheid over heel veel grenzen heen laten lopen. We evolueren naar een verenigd veld.”

5 BUSINESS AS USUAL?

De takenlijst van De Federatie nam de jongste jaren een hoge vlucht. Denk maar aan het binnentrekken van zakelijke thema's, de opstart van Scwitch. Vinden jullie deze ontwikkelingen belangrijk voor de sector?

Dirk Lens: “Professionalisering is een manier om sociaal-cultureel werk duurzaam te maken. Daarom was ik zo enthousiast over Scwitch. Scwitch zorgt dat die professionalisering op maat van de sector kan gebeuren. Maar professionalisering heeft in de sociaal-culturele sector

“De organisaties voor amateurkunsten zijn misschien iets productgerichter dan onze verenigingen, maar ze sluiten mooi bij elkaar aan”

HERMAN LAUWERS

“De Federatie is door de jaren heen geëvolueerd in de richting van een open, geprofessionaliseerde belangenbehartiger die naar buiten kijkt”

DIRK LENS

“Onze leden hebben veel meer gemeen dan ons eigen belang. Het gaat om de bescherming van maatschappelijke sociaal-culturele belangen”

SOPHIE VERJANS

dikwijls een negatieve bijklank, omdat men denkt dat ze tegenover vrijwilligerswerking staat. Weet je, toen ik mijn collega's in de commerciële sector vertelde dat ik in de *not for profit* ging werken, wenste iedereen me wel proficiat, maar je voelde dat ze eigenlijk dachten: loser! En toen ik na zeven jaar sociaal-cultureel werk terugkeerde naar de internationale zakenwereld, kreeg ik onuitgesproken ook een beetje de stempel van de verrader die koos voor het geld. Dat was voor mij toch een teken dat er nog een enorm grote kloof gaapt tussen die twee sectoren, een kloof die vooral het gevolg is van het feit dat deze sectoren elkaar niet kennen en niet begrijpen. Ik steun dus alle initiatieven – en Schwitch is daar één van – die deze kloof overbruggen. Alle bedrijven zijn op zoek naar een manier om ook maatschappelijk zin te geven aan waar ze mee bezig zijn. En daar is de sociaal-culturele sector enorm sterk in. Ik denk dat het sociaal-cultureel werk zijn minderwaardigheidsgevoel moet afschudden en moet proberen die bruggen te slaan. Dan zal het middenveld een echt middenveld zijn. Niet ergens in het midden geïsoleerd staan, maar verbonden met alles. Daar ligt voor De Federatie ook een rol naar die harde *for profit* sector die de competenties van het sociaal-cultureel volwassenenwerk hard kan gebruiken.”

In het beleidsplan van De Federatie is opgenomen dat we meer de brug willen slaan naar sociaal ondernemers omdat hun ambitie en hun doelen vaak dezelfde zijn als die van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Samen met de Sociale InnovatieFabriek willen we een denktank oprichten om de banden van onze sector met sociaal ondernemers en met de rest van het bedrijfsleven hechter te krijgen. Zien jullie daar verder kansen in?

Sophie Verjans: “Jazeker, dit maakt ook deel uit van die vernetwerking, maar enige waakzaamheid is op zijn plaats. Kijk, we zitten niet voor niets in de *non profit*, en we hoeven zeker niet de *for profit* te worden. Dat mag geen verwachting of doel zijn. Als je ziet hoe kleine politiserende organisaties met een kritische houding steeds kwetsbaarder dreigen te worden... We moeten kritisch blijven, dat is onze taak als sociaal-cultureel werk, we mogen dat kritisch vermogen niet verliezen. Maar er zijn ook mogelijkheden om met deze sectoren verrijkend te werken, de interactie op zich is waardevol.”

Herman Lauwers: “Er ontstaat wel hoe langer hoe meer een veld tussen de commerciële sector en wat je de non-profit zou kunnen noemen. Burgerinitiatieven bijvoorbeeld die na verloop van tijd coöperatieven worden en die naar beperkte vormen van winst streven die dan opnieuw in de organisatie wordt geïnvesteerd. Dat is een belerende sector geworden waar elementen zoals cocreatie en processen uit het sociaal-cultureel werk toegepast worden. Samenwerking met die coöperatieven kan nuttig zijn voor beide.”

6 DE REGEL VAN DRIE

Met welke drie woorden zouden jullie de sfeer in de raad van bestuur en in De Federatie het treffendst omschrijven?

Dirk Lens: “**Richting**, omdat ik altijd het gevoel had dat in de raad van bestuur gezocht werd naar richtingen en dat geprobeerd werd op een heel toekomstgerichte manier te anticiperen. **Open**, omdat het zoeken naar die richting werd ingevuld via een brede bevraging en een brede discussie en dat er altijd gestreefd werd naar een **gedragen** standpunt, ook als het even vastliep. Ik zag die cyclus van zoeken om de richting voor de toekomst te bepalen, beslissingen voorbereiden en met veel nazorg toepassen, zich steeds herhalen. Dat is een handelsmerk van de werking van de raad van bestuur.”

Herman Lauwers: “**Collegiaal** en solidair onder mekaar, **deskundig** en grondig, en **gezellig**.”

Sophie Verjans: “**Herkenbaar**, ook voor bewegingen. Voor bewegingen is ook **snelheid** zeer belangrijk, en die is er, er is een korte afstand. Ook het gevoel van organisatie-overstijgende verbondenheid vind ik belangrijk. Het feit dat we in elkaar allemaal iets herkennen wat onze eigen werking overstijgt. En dat we steeds kunnen discussiëren in een sfeer van **vertrouwen**.”

7 TOP & FLOP

Zien jullie een dossier dat De Federatie zeer goed heeft aangepakt, of net iets wat ze niet zo goed gedaan heeft?

Herman Lauwers: “Ik denk dat het proces rond het decreet goed gelopen is. Door te blijven hameren op overleg met de minister en met parlementsleden hebben we dat ook gekregen. We hebben zeker een aantal gevoeligheden in of uit het decreet kunnen krijgen. Uit dat hele proces bleek ook dat er intern veel vertrouwen is tussen grote en kleine organisaties, tussen bewegingen en verenigingen. Op geen enkel moment is er een echte spanning ontstaan tussen de verschillende belangen. Iedereen heeft oog gehad voor de belangen van de ander. Daar heeft De Federatie een hele mooie weg afgelegd.”

Dirk Lens: “Ook voor mij is het decreet een topdossier. Het was een lang en degelijk proces, soms ook moeilijk. Toen de subsidie en de herverdeling van de subsidies op tafel kwamen, was het even spannend. Maar het is op geen enkel moment ontspoord en dat vond ik bijzonder knap. Ik herinner me de eerste keer dat we op tweedaagse gingen. We spraken zo lang over alles dat ik aan het eind van die twee dagen niet meer wist waar we nu stonden. De volgende vergadering lag daar toch weer een coherente basis om mee verder te gaan. Zo werd er gewerkt. En aan het eind lag er iets waar we invloed op hadden gehad en waarvan iedereen de richting deelde.”

Sophie Verjans: “Met de visitatieronde en de voorbereidingen voor de nieuwe beleidsplannen, is De Federatie erin geslaagd om de pijnpunten te markeren. We hebben daar ook rond samengewerkt en hopelijk kunnen de meeste organisaties zich nu op een ingelichte manier voorbereiden.”

8 GROENTJESADVIES

Dan rest ons nog een hotlist van tips voor de nieuwe bestuurders die in oktober aan de slag gaan. Geef hun het beste advies om er voor de sector in De Federatie in te vliegen.

Herman Lauwers: “Je moet het doen voor de sector zelf. Voor je eigen organisatie, die er ook baat bij heeft dat je van dichtbij bij alles betrokken bent. En voor jezelf, omdat je daardoor je zicht op de sector verbreedt.”

Dirk Lens: “Ga altijd voor het maximum haalbare. Ik denk dat De Federatie daar altijd naar streeft. En blijf er over waken dat je de deuren naar alle andere stakeholders in de samenleving openhoudt en stevige bruggen slaat. De Federatie kon een belangrijke rol spelen in de totstandkoming van het nieuwe decreet en dat lukte omdat die interne stevigheid er was maar ook omdat er vanuit het kabinet en de administratie respect en vertrouwen waren voor de reputatie van De Federatie. Die moeten we bewaren en koesteren en verder uitbouwen.”

Sophie Verjans: “Als jonge collega in de sector en in het bestuur zeg ik: helemaal mee eens. Maar ook: schrijf mee in De Federatie, spreek, deel ideeën, toets waar de mogelijkheden liggen en waar niet. Dat kan en dat is nodig.”

→ Vragen of reacties?

dirk@defederatie.org

liesbeth@defederatie.org